

Landet lär #56 Om klimatanpassning i EU-programmen

Men nu ska jag välkomna in talarna här: Jenny Wallström och Göran Hallin från WSP.

Tack!

Göran! Du är då filosofie doktor i kulturgeografi från Uppsala universitet och nu även seniorrådgivare hos BSP, testamenterade Jenny. Du är miljö, vetande och nationalekonom och jobbar som konsult hos SPP. Eller man genom den gedigen kompetens jag har framfört mig här. Och ni har kikat just på de klimatanpassningsåtgärder som görs i de olika EU-programmen som Jordbruksverket förvaltar. Som sagt, men som tittar där ute. Skicka löpande frågor i chatten. Så tar vi det efteråt här. Och som Jenny och Göran har hållit sin presentation. Så lämna över till er nu. Varsågod! Tackar och.

Dela själv. Så där.

Perfekt. Ja, jag och Göran har genomfört en utvärdering som heter Klimatanpassning i EU-programmen 2014 till 2020.

Som vi tänkte berätta om nu. Och bakgrunden

är att utvärderingen syftade till att kartlägga vilken utsträckning är programmen som Jordbruksverket förvaltar? Och då är det landsbygdsprogrammet, havs och fiskeri programmet och delar av lokalt ledutveckling. Hur de främjar eller hindrar klimatanpassning. Vi har delat upp utvärderingen i två frågor. Den första är vilken utsträckning har insatser för klimatanpassning genomförts innan programmen? Och den andra är hur de främjar eller hindrar programmen? Stöder reglerna för klimatanpassning? Och för att svara på den första frågan har vi uppskattat hur stor andel av projektens som bidragit till klimatanpassning.

Utifrån underlag om ansökningar

som beviljats stöd under perioden, men även intervjuer med experter som handlägger stöden.

Vårt avslut. Fortsätter. Och vårt försök att svara på den andra frågan baserar sig på en analys av program. Dokument med tillhörande riktlinjer och stöd, kan man säga, men också på experters intervjuer med handläggare inom myndigheterna.

Och jag ska prata om den första och göra om den andra.

Så vad är då klimatanpassning som vi har definierat i i vår rapport? Det är då att klimatanpassning innebär att samhälle och verksamheter anpassas både till den förändring av klimatet som märks i dag och till framtida klimatförändringar. Och då projekten som vi utvärderar kan bidra till klimatanpassning på två sätt, antingen genom att mildra effekterna av klimatförändringar eller att man tar tillvar på möjligheterna som klimatförändringarna innebär. Med högre medeltemperatur, längre växelsång och varmare vatten till exempel. Så lite om resultatet. Vi har bedömt att ungefär 17 procent av det beviljade stödet har gått till klimatanpassning. Åtgärder. Och det är vanligare att projekt inom landsbygdsprogrammet och havs och fiskeri programmet bidrar till klimatanpassning än projekt inom lokalt ledd utveckling. Och stöd till samarbete, kompetensutveckling och rådgivning. Och även djur och arealbaserade stöd har vi bedömt bidra till klimatanpassning i större utsträckning än

stöd till fysiska investeringar och landsbygdsutveckling.

Finns några exempel på klimatanpassning. Projekt är som vi har bedömt är bidrag till klimatanpassning. Är våtmarker

för att de skyddar mot översvämningar? Landbaserad vattenbruk eftersom det är lättare att reglera vattentemperaturen i slutsystem. Lanseras beredningar

eftersom mångfald inom raserna gör oss bättre rustade för möta klimatförändringarna. Och även rådgivning om att hindra smittor. Och för att smittor kan öka i och med klimatförändringarna och även

förbättrad stallar, ventilation eller rådgivning om det.

Det är några exempel. Det finns fler.

Då ska den näst göras och prata om den andra delen.

Här var det dock frågan hur främjar eller ändrar programmets stöd? Regler klimatanpassning.

Finns det faktorer eller strukturer i programmet? Sedan i programmets utformning som kan sägas, liksom särskilt främja eller hindra insatser för att klimat för klimatanpassning från att genomföras. Och hur kan man säga vi granskar det som jag såg inledningsvis av program dokumenten och de stöd dokument som finns för att genomföra programmen i form av utlystes. Kriterier eller eller urvalskriterier ska jag säga

och handledning kring hur de här kriterierna skatolkas. Då vi gjorde det här i en lite uppdelad övning där vi först tittade på mera allmänna regler, till exempel de med finansierings villkor eller övriga krav ser ut som skulle kunna påverka möjligheterna att söka och få olika typer av klimatanpassning, stöd för olika typer av klimatanpassning och projekt. Och sedan så gick vi in lite mer i detalj, i regel perspektiven och var och tittade vi främst på, liksom hur uppbyggnaden och utformningen av urvalskriterier

och tolkningen av dessa såg ut då.

Och i landsbyggsprogrammet så ska man då först säga att klimatanpassning nämns uttryckligen i några få del åtgärder eller stöd. Och det handlar om stöd till kompetensutveckling och rådgivning.

Det handlar om stöd för att för att utveckla lokala marknader och kort livsmedelskedja och ökad djurvälstånd som man ser då. Det är här som klimatanpassning uttryckligen nämns när vi söker på ordet klimatanpassning i landsbyggsprogrammet. Tittar vi sedan i havet och fisken i programmet så nämns inte

klimatanpassning i den förståelse som fanns i den här definitionen som jag nu presenterat. Den är över huvudtaget explicit i programmet. Man skriver klimatanpassning, men när man läser vad det handlar om så blir det så. Är det i stället åtgärder för att minska klimatpåverkan, kan man säga. Av olika delar inom allt som fisken i programmet.

Så det är inte riktigt det vi har varit ute efter här då. Och det här leder oss till slutsatsen att programmen med några få undantag saknar tydliga och explicita strukturer för att stödja klimatanpassning och projekt.

Men, och det är lite det som är temat som går igen

i den här undersökningen. Stöd reglerna finns. Det finns heller ingenting i stöd. Reglerna som hindrar att jobba med klimatanpassning i projekt i allafall. Inget är explicit som vi ser det. Kan vi ta nästa bild kanske?

I de olika programmen så ser det ju lite olika ut när det gäller modeller för utlösning av stöd och bedömningar av projekt och ansökningar.

Det vi ser i landsbyggsprogrammet så finns heller inte klimatanpassning med som ett urvalskriterium i sig.

Inte heller i de så kallade bedömningar grunderna alls, där man man ger rådom kring hur ansökningarna, hur man ska tolka ansökningarna. I förhållande

till vad kriterierna är så används klimatanpassning som exempel vid något tillfälle. Och det här gäller faktiskt också för de stöd där vi såg att klimatanpassning i programmet texterna har nämnts i beskrivningar och prioriteringar.

Inte heller där finns liksom klimatanpassning. Som exempel att luta sig mot när man ska bedöma enskilda ansökningar i hälso och fiskeri och programmet

så sker bedömningarna mot nationella urvalskriterier och hur man räknar poäng upp till en viss miniminivå som krävs för att man ska få stöd från programmet.

Och man refererar inte heller här till klimatanpassning i den mening som vi avser inom de urvalskriterier som finns

publicerade eller som har tillämpats för havs och fiskeri i programmet. Men vi kan också se då att det saknas. Inga av kriterierna är utformade så att de hindrar eller explicit begränsar insatser för klimatanpassning. Och vår slutsats av det här är att om det är så att vi vill ha mer fokus på klimatanpassning i fiskeri, programmet och landsbygdsprogrammet. Framför allt så finns det en potential

att jobba med när det gäller att föra in explicita urvalskriterier med fokus på detta, men kanske ännu enklare genom att jobba med. Exempel som tydligt innefattar insatser för klimatanpassning. I beskrivningen av hur kriterierna ska tillämpas kan man säga då. Så här finns det ett utrymme att jobba med som vi ser.

Ja, men några slutsatser om vi kan se att de programmen redan i dag bidrar till klimatanpassning.

Och det finns inget till stöd, regler eller programsstrukturer som hindrar finansiering av projekt med inriktning på klimatanpassning. Men däremot finns inte heller något som främjar sådana projekt.

Och det som gör Hansa mer proaktivt arbetar med riktade upplysningar och tydliga kriterier.

Exempel eller lag områdena. Strategier skulle kunna ge fler projekt med sådan inriktning.

Det var allt vi hade. Det var det hela när jag ändå skulle se han. Jag vill stänga ner presentationen av mig och. Så nära, men tack så mycket.

Intressant. Jag tänkte inledningsvis, så Rodgers säg till er som tittar där ute. Ställ frågor i chatten så tar vi de här där mina frågor. Vi håller på med en liten stund.

Initialt så sa ni att bidrog programmet till klimatanpassning. Och då vardet då 18 procent för landsbygdsprogrammet. 13 havsoch fiskeri och två lokalutveckling. Dels undrar de är både positiva och negativa bidrag som på något sätt bidrar. Programmen då? Har förstått det rätt

till. Positiva bidrag. Är positiv. Till klimatanpassning som projekt. Och. Generellt. Men då är ju frågan är det här bra siffror? Kan man säga det på något sätt?

På vilken nivå bör vi landa?

Ja, det blir ju lite grann på vad man har som mål.

Det är ju intressant att det redan idag görs en hel del. Men om man vill öka det så så finns det möjligheter också. Så det är svårt att säga vad som är bra och bäst tycker jag. Det är det jag tänker att det här är ju ett behov som ska vägas mot andra typer av behov bara till exempel. Det kan ju liksom inom klimat

området. Så kan vi ju se på å ena sidan. Att göra insatsriktade mot att minska effekterna på klimatet är ju en typ av åtgärder som är angelägna och det vi har tittat på här är ju att

minska effekterna av det ändrade klimatet på landsbygd och jordbruk. Så det är två två exempel på en av få avvägningar som behöver göras inom ramen för programmet, naturligtvis. Men det är ytterst en fråga för de programansvariga. Men när ni gjorde det och skrev den härrapporten var det någonting som förvånar där. Som somni kanske inte trodde innan ni påbörjade rapport skrivandet.

Det började, speciellt när jag blev lite förvånad över att det ändå görs en hel del m a.

Det visste jag inte. Naturliga hade kanske förväntat mig att klimatet anpassningsåtgärder skulle vara en mer framträdande del i program, texter och även i urvalskriterier.

Så det kanske var någonting som jag upplevde som lite förvånande. De fick ett bidrag här. Kan inte fråga mig en kommentar. Det är av vikt att programmet bidrar till åtgärder för att minska klimatpåverkan. Klimatanpassning är ett resultat av en påverkan.

Det är ju sant. Man kan väl säga att det liksom det, inte blir några led i det där du hör liksom.

Åtgärder för att minska jordbrukssektorn eller havs och fiskeri sektorns påverkan på klimatet. Sedan om du förstås får

ett långsiktigt påverkan på klimatet från alla möjligasektorer så är ju det här ett sätt att liksom ta hand om och mildra de effekter och konsekvenser som den påverkan har. Så det är alldeles riktigt. Det var det jag menar med. Här har vi den här avvägningen vi behöver göra nu förstås då.

Vi har en fråga här om ni även har tittat på de ansökningar som har fått avslag? Nej, det har vi inte gjort och det hade ju varit stärkande för utvärderingen? Absolut.

Så det är en önskan till nästa om. När han får. Tillåtelse att gå på det uppdraget. I de här exemplen som ni räknade upp, det är ju huvudsaken från landsbygdsprogrammet. Skriver en frågeställaren. Kan ni nämna några av projekten från till exempel de andra? Är havs och fiskeri och el lokalt med utveckling? Ja, vi har

en åtgärd som heter djurs och hälsa, djurs hälsa och välbefinnande. Vi har inom havs fiskeriprogrammet och den har vi bedömt

vara en klimatanpassning anpassningsåtgärder eftersom.

Det kan. Klimatförändringarna kan leda till ökade smittor inom vattenverket och sådana projekt som minskar risken för smittor bedöms bidra till klimatanpassning.

Vad har vi mer? Även vissa typer av bevarandeprojekt som främjar arter som är känsliga för ett varmare klimat, till exempel lax och sik, har vi bedömt vara klimat, anpassningsåtgärder.

Lyder en kommentar. Det var inte så många. Faktiskt är jag, kan jag kommit ihåg det på rak arm? När man lyder på lokalt ledd utveckling. Det stack ut i väldigt hög röst. Vi hade 18 procent och 13 procent men 2 procent och lokalt när utvecklar några tankar. Varför klimatanpassning? Anpassning förekommer så lite inom nya projekt just. Ja, men det har väl liksom fokus att göra lite progressprojekt, att det handlar mer om utveckling

av landsbygden och kanske inte så mycket om förändringar inom jordbruket.

Uppfattade det som i alla fall. Klart att man skulle kunna tänka sig att klimatanpassning sin roll inom flera av de utvecklingsprojekt som drivs. Men men, vi hade svårt att identifiera

den typen av innehåll i de leder projekt som vi tittade på i. Sen kan man ju spelet jag väljer.

Samma frågeställaren spinner vidare och ganska intressant att socialhållbarhet om de kan. Då som många leder projekt räknas in ett kan det räknas som en ökad resiliens. I landsbygd, samhällen och genom det då ett bidrag.

Det är ju intressant tanke och det har vi inte tagit med. Men inför vi kanske tänkt att lite lång

flyg många steg emellan, men det kan de ju absolut göra. Att samhället är klart är att samhället blir mer hållbart och tåligt. Jag kan tänka att det begreppet förändras med resiliens eller hållbarhet i landsbygd. Samhällen generellt. Det är ju liksom ett vidare begrepp än en insatsriktad mot klimatanpassning som syftar till till resiliens, inte på ett med ett visst fokus. Men självklart kan det. Så är ju social hållbarhet en viktig del i leder eller lokal. Inom lokalt ledd utveckling tänker jag.

Det är någon som skriver här att

om man kommer ihåg rätt så fanns inte klimatåtgärder med som är större kriterium i den pågående program perioden.

Stämmer det? För det upprepar jag interiktigt. Om jag kommer rätt så fanns inte klimatåtgärder med som ett större kriterium i pågående program period.

Jag hänger inte riktigt med på vad som menas där. Det är därför viktigt att komma ihåg att klimatåtgärder i programmet texterna används i huvudsak av insatser kopplade till att minska

näringsarna påverkan på klimatet. Det är så används oftast. Sedan finns det IS som jag beskrev förut och framför allt i landsbygdsprogrammet. Några passar där man lyfter fram det som vi har tittat på här specifikt och det vill säga åtgärder som handlar om att hantera konsekvenserna eller minskade konsekvenserna av klimatförändringen.

Men då är det som du säger där den som frågeställaren liksom en traktor där att

det är inte så där väldigt framträdande även om det finns. Om man tittar i de övergripande programdokumenten så finns det ett utrymme för att göra det mer framträdande kan man säga då än vad vi har utnyttjat fullt ut i Sverige.

När det gäller landsbygdsprogrammet framför allt.

En näring som särskilt är drabbad då det är rennäringen,

det känner vi till. Men ser ni i landsbygdsprogrammet att man skulle kunna göra nytta i det avseendet att stötta just den näringen? Det har jag faktiskt dålig koll på.

Har du några tankar, Göran? Nej, det skulle.

Man skulle mycket väl kunna tänka sig ett stöd som

hanterade effekterna av klimatförändringar på specifika näringar på det sättet.

Men jag har inte varit inne och tittat i projekten på det sättet. Men i princip är det väl någonting som absolut skulle vara möjligt där. Sedan kan inte jag vad det är för typ av åtgärder som skulle behövas i det avseendet.

Nej, vi ska se här. Uppfattar ni något intresse och ha fler och större åtgärder inom klimatanpassning i det kommande programmet? Har ni fått några signaler kring detta?

Jag tänker att den här utvärderingen är en del av det, att man vill försöka främja klimat, anpassningsåtgärder och fundera på hur

hur det kan göras. Absolut. Vi hade i den här presentationen övervakningskompetenser. Har haft viss gripanden i förra veckan och det vore stort intresse för frågorna som jag uppfattade det som hänt. Sedan ska det till en ny övervakningskommitté i nästa program, Prio. Dock inte den nuvarande övervakningskommittén som lägger riktlinjerna för för kommande program. Men att intresset finns tycker jag säger då och då. Det visar bland annat vår utvärdering och det intresse den ändå väcker.

Och vi har en som skriver här något nytt och spinn vidare på samma sak. Den framtiden kan vi förvänta oss en tydligare inriktning på klimatanpassning i nästa program period när det blivit så tydligt att även dramatiska effekter av klimatförändringen finns här och nu. Och ja, så är det ju säkert.

Amir som visar på förra frågan så uppfattar vi att den här utvärderingen är ett uttryck för ett sådant intresse och en sådan, liksom strävan åtminstone från vissa aktörer då. Sedan skulle jag vilja betona att utifrån den del som jag tittade på är att det finns ett stort utrymme att jobba även på den nivån som som är lite mera proaktiv och under genomförande fasen. Dvs. Men som det har varit hittills i alla fall så finns det inget som sagt som hindrar oss från att jobba mer med klimatanpassningsåtgärder i programmen. Men låt oss då utnyttja de möjligheter som finns där bättre genom att vara mer proaktiva, till exempel med fler

exempel på vad som kan göras och hur pengarna kan hamna i den. Har vi en såskicka med här att lyder projekten. Visst i sig själva är

just tänker väl klimat och hållbarhet i alla fall. Men dit jag skakomma för då skriver hon här att i utvecklings strategin som finns beskrivet då, så ska vidare områdets övergripande horisontella mål finnas med. Och de är då att det ska vara hållbart, inkluderande och smarta. Och en förutsättning för att ett projekt ska bli godkänt är att det finns en beskrivning på hur man uppfyller samtliga tre mål med minst. Ett av de här horisontella målen ska dessutom vara prioriterat

så det är nog hur man hur man utvärderar det här. Men olika aspekter av hållbarhet

berör ju klimatanpassning. Och det är i en del av den här definitionen som vi har tittat på är ju liksom inte hållbarhet i förhållande till klimatpåverkan direkt, utan det är just specifikt liksom insatser för att anpassa näringar eller områden. I fallet lokalt ledde utveckling till de effekter som det ändrade klimatet har.

Vi fick en kommentar till den frågan också här från en annan typ är att hållbarhet kan vara mer inriktat, men också socialt eller ekonomiskt.

Skribenten här hoppas ju på att kommande skrivningar blir tydligare på det området. Men en fråga vilka andra konkreta projekt exempel som skulle kunna bidra till klimatanpassning ser ni, men som kanske ingen har sökt, det vill säga. Vad är förslagen framåt?

Inte en jättebra fråga, det har vi inte funderat rätt mycket på. Men 1.

Tänker att har man att nyttja vissa

växter och arter som passar bättre i ett varmare klimat har vi inte sett så mycket av. Men det är också svårt att avgöra för vi har liksom inte gått in i detalj i varenda projekt, så det kan ju finnas utan att vi har sett det.

Vad finns det annars? Och det finns säkert mycket. Jag tänker att jag tänker att både landsbygdsprogrammet och fiskeri i programmet jämfört med en del andra EU finansierade program, är relativt detaljreglering då detalj styrda program till skillnad från lokalt värdeutveckling ska ut, säger Dag

och jag tror att det finns liksom man skulle kunna titta på olika åtgärder där. Du har liksom en lite större flexibilitet genom de här programmen och där trycka kanske ännu hårdare på just sådana saker som man vill lyfta fram extra, till exempel klimatanpassning, åtgärder. Så titta vad. I programmet finns det en

störreflexibilitet och jobba hårdare med det och även med lokaltledd utveckling att komma åt och lyfta klimatoch anpassningsåtgärder som en viktig del vid sidan av åtgärder som minskar påverkan på klimatet, naturligtvis eller andra hållbarhetsmål aspekter.

Och visst är det. Det här är ju verkligen en het fråga är högaktuell. Finns ett hårt tryck i både från EU och nationell nivå. Att att jobba med detta så blir det kan vi ju bara utgå ifrån att skrivningarna kommer säkert bli tydligare i kommande program period. Vi får hoppas i alla fall. En kanske avslutande fråga, eventuellt här. Hur ser ni på balansen mellan åtgärder för enskilda företag? Att anpassa sig till ett förändrat klimat och mer system, förändrande åtgärder för att anpassa till exempel vår livsmedelsförsörjning, annan produktion och även konsumtion.

Hur ser du på den balansen med de här åtgärderna?

Ja, det här är väl. I de flesta projekt handlar väl just om enskilda aktörer eller företag som behöver anpassa sig. Ofta är ju inte syftet klimatanpassning utan att man har ett annat syfte, men att det även bidrar till klimatanpassning. Men system, föreningar, det är svårare att uppnå. Och jag vet inte om vi har några bra exempel på det heller. Men jag vet när jag tänker att åtminstone inom landsbygdsprogrammet och kanske också inom avser fiskeri.

Programmet så är det ju svårare att använda program formerna för den typen av system. Förändring tror jag. Det är mer liksom lagstiftningsvägen

som det handlar om. I så fall tror jag.

Då som då tror jag vi har betat av alla frågor här och jag sa ett stort tack till dig Jenny Wallström och dig Göran Hallin för att ni var med här. Jätteintressant. Som sagt en högaktuell fråga. Stort tack. Tack, tack själva fick man.